

GELENEKSEL VE ALTERNATİF PERFORMANS ÖLÇÜTLERİ KULLANIMI İLE İŞLETME ÖZELLİKLERİ İLİŞKİSİ: BORSA İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA¹²

Kafkas Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi
KAÜİBFD
Cilt, 11, Sayı 22, 2020
ISSN: 1309 – 4289
E – ISSN: 2149-9136

Makale Gönderim Tarihi: 15.07.2020 Yayına Kabul Tarihi: 15.11.2020

Hakan CAVLAK
Arş. Gör. Dr.
Ardahan Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Ardahan, Türkiye
hakancavlak@ardahan.edu.tr,
ORCID ID: 0000-0002-5891-7722

ÖZ | Performans ölçümünün önemli bir aracı olan performans ölçütleri, yıllar içerisinde değişim göstermiştir. Bu çalışmada, ilk olarak işletmelerin kullandıkları geleneksel ve alternatif performans ölçütleri teorik olarak ele alınmıştır. Daha sonra ise konu ile ilgili literatür taramasına yer verilmiştir. Son olarak da araştırma kapsamında Borsa İstanbul'daki işletmelerde geleneksel performans ölçütleri ve alternatif performans ölçütlerinin işletmelere ait çeşitli özellikler ile olan ilişkisi en küçük kareler yöntemi ile incelenmiştir. Kurulan modellerin analizi sonucunda; geleneksel performans ölçütleri kullanımı ile yönetim kurulu büyüklüğü, kârlılık, işletme büyüklüğü ve konum arasında anlamlı; halka açıklık oranı, bağımsız yönetim kurulu üye sayısı ve işletme yaşı ile arasında da anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur. Alternatif performans ölçütlerinin kullanımı ile işletme büyüklüğü arasında anlamlı; halka açıklık oranı, bağımsız yönetim kurulu üye sayısı, konum ve işletme yaşı ile arasında ise anlamlı olmayan bir ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Performans Ölçümü,
Geleneksel ve Alternatif Performans Ölçütleri,
Ekonometrik Analiz.

JEL Kodu: L25, M10, M40.

Alanı: İşletme

Türü: Araştırma

DOI: 10.36543/kauibfd.2020.031

Atıfta bulunmak için: Cavlak, H. (2020). Geleneksel ve alternatif performans ölçütleri kullanımı ile işletme özellikleri ilişkisi: borsa İstanbul'da bir uygulama. *KAÜİBFD*, 11(22), 711-742.

¹ Bu çalışma, "Geleneksel, Değer Bazlı ve Alternatif Performans Ölçütlerinin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile İlişkisi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama" isimli doktora tezinin uygulama kısmından türetilmiştir.

² İlgili çalışmanın etik kurallara uygunluğu beyan edilmiştir.

RELATION OF USING TRADITIONAL AND ALTERNATIVE PERFORMANCE MEASURES TO FIRM CHARACTERISTICS: AN APPLICATION TO BORSA ISTANBUL

Kafkas University
Economics and Administrative
Sciences Faculty
KAUJEASF
Vol. 11, Issue 22, 2020
ISSN: 1309 – 4289
E – ISSN: 2149-9136

Article Submission Date: 15.07.2020 Accepted Date: 15.11.2020

Hakan CAVLAK
Res. Asst. Dr.
Ardahan University
Faculty of Economics and
Administrative Sciences
Ardahan, Turkey
hakancavlak@ardahan.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-5891-7722

ABSTRACT

Performance metrics, which are an important tool of performance measurement, have changed over the years. In this study, traditional and alternative performance measures used by businesses are theoretically discussed. Then, a literature review on the subject is included. Finally, the relationship between traditional performance measures and alternative performance measures in the businesses in Borsa Istanbul with various characteristics of the enterprises was examined by the least squares method. As a result of the analysis of the established models; significant differences between the use of traditional performance measures and board size, profitability, firm size and location; There is also a nonsignificant relationship between the free float rate, the number of independent board members and the age of the business. As another result, there is a significant difference between the use of alternative performance measures and firm size; there is a nonsignificant relationship between free float ratio, number of independent board members, location, and the age of the business.

Keywords: Performance measurement, traditional and alternative performance measures, econometric analysis.

Jel codes: L25, M10, M40

Scope: Business Administration

Type: Research

Cite this Paper: Cavlak, H. (2020). Relation of using traditional and alternative performance measures to firm characteristics: an application to borsa İstanbul. *KAUJEASF*, 11(22), 711-742.

1. GİRİŞ

İşletme açıklamalarında en önemli araçlardan biri işletmenin performansına dair sunulan bilgilerdir. Performans ölçümünün en önemli aracı ise kullanılan performans ölçütleridir. Performans ölçümü, bir süreci belirtirken performans ölçütü ise bu sürecin nihai çıktısını ifade etmektedir. Bu tanımlar, iki kavram arasındaki temel farklılığı göstermektedir. Performans ölçütleri, işletme faaliyetlerinin performansını ölçümlemede kullanılan araçlar olmasının yanında hem işletmeler hem de işletme paydaşları için önemli birer karar destek unsurudur. Dolayısıyla söz konusu ölçütlerin; geçerli, tarafsız, anlaşılabilir, doğrulanabilir, güvenilir ve temsilci özelliklerini bünyesinde taşıması gerekmektedir. Bu unsurları bünyesinde barındıran muhtelif performans ölçütleri, niteliklerine ve kullanım amaçlarına göre çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmaktadır.

Performans ölçütlerinin sınıflandırılmasında; geleneksel, değer bazlı ve alternatif performans ölçütleri ayrımı genel kabul görmektedir. Geleneksel performans ölçütleri, halihazırda geçerliliğini korumaktadır. Yıllar içinde geleneksel performans ölçütlerinin eksik yanları farklı performans ölçütlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bunlardan biri de finansal olmayan çok boyutlu bir anlayışa sahip değer bazlı performans ölçütleridir. Bu ölçütler, genel kabul görmesine karşın çoğunlukla işletme içinde uygulanan ve kamuoyuna sunulmayan bir yapıda olmasından dolayı dış paydaşlar tarafından kullanılabilen bir araç olarak ifade edilememektedir.

Yıllar içinde geleneksel performans ölçütlerinin yetersiz kalması ve benzeri nedenler neticesinde ortaya çıkan diğer performans ölçütü sınıfı, alternatif performans ölçütleridir. İlgili ölçütler; işletmelerin kullandıkları geçerli finansal raporlama çerçevesinde tanımlanmayan, bununla birlikte bu çerçevelere göre oluşturulan finansal tablolardaki tutarlardan hareketle elde edilen ancak her işletmenin farklı hesaplama yöntemi ile hesapladığı ölçütlerdir. Bu nedenle de aynı alternatif performans ölçütüne sahip iki işletmenin sonuçları geleneksel performans ölçütlerinin aksine karşılaştırılabilir olmamaktadır. Diğer taraftan yapılan çeşitli araştırmalarda bu ölçütlerin işletmenin performansını daha iyi göstermek için kullanılabilirdiği, denetiminin ve belirli bir standardının olmadığı gibi bazı olumsuz yanları eleştirilmektedir.

Hâlihazırdaki olumsuz yanlarına rağmen alternatif performans ölçütleri, işletme paydaşları tarafından artan bir oranda kullanılmaktadır. Bu nedenle de konu ile ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşlar çalışmalar yürütmektedirler. Bazı çalışmalar ise alternatif performans ölçütleri ile ilgili düzenlemelerin yürürlüğe girmesiyle neticelendirilmiştir.

Bu çalışmada, işletmelerin kullandıkları geleneksel ve alternatif

performans ölçütleri ele alınmakta ve Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi'nde bu ölçütlerin işletmelerin muhtelif özellikleri ile olan ilişkisi analize tabi tutulmaktadır.

2. GELENEKSEL VE ALTERNATİF PERFORMANS ÖLÇÜTLERİ

İşletmelerin performans ölçümü, en az üç farklı disiplini (*ekonomi, yönetim ve muhasebe*) içeren bir konu olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda işletmelere uygun performans ölçütlerini seçmek ve uygun bir performans yönetim sistemi tasarlamak karmaşık bir süreci oluşturmaktadır (Tangen, 2004, s. 735). Geleneksel performans (*muhasebe*) ölçütleri, bu karmaşık süreci kullanıcılar açısından kolaylaştırmaktadır. Bunun bir sonucu olarak da bu ölçütler, halihazırda kullanılan en yaygın performans ölçüm araçlarıdır (Richard, Devinney, Yip, & Johnson, 2009, s. 727).

Geleneksel performans ölçütlerinin temel amacı, işletmelerde operasyonel kontrol sağlamak ve birtakım işletme paydaşlarına dış finansal raporlama sağlamaktır (Kuwaiti, 2004, s. 55). Bu nedenle geleneksel performans ölçütleri, finansal ve yönetim muhasebesi sistemine dayanmaktadır (Ghalayini & Noble, 1996, s. 64). Sağladığı bilgiler dolayısıyla da finansal performans ölçütleri, işletmenin paydaşları arasında bir karar destek aracı olarak kullanılmaktadır (Zairi, 1994, s. 8). Finansal muhasebenin özünde yer alan performans ölçümü, finansal muhasebenin çıktıları olan finansal tablolar üzerinden oranlar yardımı ile geleneksel performans ölçütleri kullanılarak yapılmaktadır (Miller & Loftus, 2000, s.4.).

İşletmeler, finansal tabloları ve bu tablolar yardımı ile paydaşlarına sundukları performans ölçütleri yanında ek performans bilgileri sunma pratiğine kavuşmuşlardır. Bunda, ek ölçütlerin işletmenin finansal performansını daha iyi temsil ettiğini düşüncesi etkili olmuştur (Standard Setting Department (HKI of CPA), 2017, s. 1). Bu noktada, *Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (GKGMİ) Harici (Finansal) Performans Ölçütleri, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) Harici Performans Ölçütleri, Alternatif/Düzeltilmiş Kazanç Ölçütleri, Ek Performans Ölçütleri* olarak da isimlendirilen alternatif performans ölçütlerinin kullanımı yaygınlaşmıştır.

“Geçerli finansal raporlama çerçevesinde tanımlanmış veya belirlenmiş bir finansal ölçüt haricinde, işletmenin tarihsel veya gelecekteki finansal performansının, finansal durumunun veya nakit akışlarının finansal ölçümünü gerçekleştiren bir ölçüm aracı” (European Securities and Markets Authority (ESMA), 2015) olarak tanımlanan alternatif performans ölçütlerinin GKGMİ ve

UFRS harici olarak adlandırılmasının temel nedeni, bu ölçütlerin ilgili finansal raporlama kurallarına göre hazırlanmış finansal tablolardan elde edilmesine (*çıkartma, ekleme, bir araya getirme*) rağmen uygulanabilir raporlama çerçevesinde tanımlanmamasıdır.

Alternatif performans ölçütleri, danışmanlık şirketleri tarafından ilerleyen yıllarda işletmelerin önem vermesi gereken önemli konulardan biri olarak gösterilmektedir (Deloitte, 2019, s. 2). Tablo 1’de alternatif performans ölçütleri ile ilgili olarak çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan düzenlemelere yer verilmektedir.

Tablo 1: Alternatif Performans Ölçütleri ile İlgili Düzenlemeler

Düzenleme	Tarih
CESR - Alternatif Performans Ölçütleri Hakkında Tavsiye “CESR Recommendation on Alternative Performance Measures (Ref: CESR/05-178)”	Mayıs 2005
ESMA - Alternatif Performans Ölçütleri Kılavuzu “Guidelines - ESMA Guidelines on Alternative Performance Measures (ESMA/2015/1415en)”	Ekim 2015
IOSCO - GKGMİ Harici Finansal Ölçütler Beyanı “Final Report - Statement on Non-GAAP Financial Measures (FR05/2016)”	Haziran 2016
IFAC - Uluslararası İyi Uygulama Rehberliği: Ek Finansal Ölçütlerin Geliştirilmesi ve Raporlanması - Tanım, İlke ve Açıklamalar “International Good Practice Guidance: Developing and Reporting Supplementary Financial Measures - Definition, Principles and Disclosures”	Eylül 2014
CESR: Avrupa Menkul Kıymet Düzenleyicileri Komitesi ESMA: Avrupa Menkul Kıymetler ve Piyasalar Otoritesi IOSCO: Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü IFAC: Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu	

Alternatif performans ölçütlerine dair yaygın kullanılan ölçütler, Tablo 2’de verilmektedir. Tablo, alternatif performans ölçütleri konusunda düzenleme yayımlayan ESMA, IOSCO, SEC ve diğer kurumların çalışmaları ile PwC, KPMG, Deloitte, E&Y, BDO, Mazars ve diğer danışmanlık şirketlerinin çalışmaları incelenerek hazırlanmıştır.

Tablo 2: Alternatif Performans Ölçütleri Türleri

Alternatif Performans Ölçütleri Türleri		
Düzeltilmiş Ölçütler (<i>Adjusted Measures</i>)		
Düzeltilmiş Net Kâr (<i>Adjusted Net Income</i>)	Düzeltilmiş Faaliyet Kârı- FVÖK (<i>Adjusted Operating Profit-EBIT</i>)	Düzeltilmiş FAVÖK (<i>Adjusted EBITDA</i>)

Temel Ölçütler (Underlying Measures)		
Temel Kâr (Underlying Profit)	Temel Kazançlar (Underlying Earnings)	Temel FVÖK, FAVÖK (Underlying EBIT, EBITDA)
Diğer Ölçütler		
Organik Büyüme (Organic Growth)	Serbest Nakit Akışı (Free Cash Flow)	Net Borç (Net Debt)
Tekrarlayan Kazançlar (Recurring Earnings)	FVÖK, FAVÖK Marjı (EBIT, EBITDA Margin)	Çekirdek Kazançlar (Core Earnings)

Tablodaki alternatif performans ölçütleri, geçerli bir finansal raporlama çerçevesi temel alınarak hazırlanan geleneksel performans ölçütlerinin türevleridir. Geleneksel ölçütlere ya da finansal tablolarda yer alan tutarlara çeşitli eklemeler, çıkarma ile birleştirmeler yapılarak alternatif performans ölçütleri oluşturulmaktadır. Tabloda görülen düzeltilmiş, temel ve diğer ifadeli ölçütler, işletmeden işletmeye ya da aynı işletmede farklı şekillerde formülize edilebildiği gibi bazı durumlarda birbirleri yerine de kullanılabilirler.

Örneğin; temel kâr, bir işletmenin yasal düzenlemelere göre hesapladığı mali kârını göstermemektedir. Bu tutar, işletme tarafından kâr pozisyonunun doğru bir şekilde okunması göstermek için bir defalık-tekrar etmeyen olaylar hariç tutularak hesaplanabilmektedir. Bu nedenle de temel kâr hesaplaması, aynı muhasebe standartlarını izleyen aynı muhasebe kârına sahip tüm işletmeler için benzer şekilde yapılmasına rağmen, her işletme için farklılık arz etmektedir (Kenton, 2018). Bu tür ölçütlerin alternatif performans ölçütü olarak değerlendirilmesinin nedeni, her işletmenin bir defalık-tekrar etmeyen olayları kendince yorumlamasıdır.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Geleneksel ve alternatif performans ölçütlerinin çalışmanın araştırma kısmı kapsamında işletmelerin muhtelif özellikleri ile karşılaştırılması için yapılan literatür taramasında temel olarak performans ölçütlerinin de içinde olduğu işletme açıklamaları incelenerek literatür taramasının daha geniş bir açıdan ele alınması sağlanmıştır.

Bu doğrultuda Tablo 3'te yer alan çalışmalar; ABD, Çin, AB Geneli, Birleşik Krallık, İngiltere, Kanada, Türkiye, Yunanistan, Portekiz, İspanya, Fransa, İsveç, Tayland, Hong Kong, Singapur, Ürdün, BAE'yi kapsayan geniş

bir alana sahiptir. Çalışmalar, ülkelerdeki işletmelerin başta yıllık faaliyet raporları olmak üzere kamuoyuna çeşitli araçlar vasıtası ile yaptıkları açıklamaların analizi ile gerçekleştirilmiştir. Tabloda yer alan çalışmalarda bu araştırmanın kapsamı doğrultusunda ele alınan konular ile ilgili olarak öne çıkan noktalar, Tablo 3 sonrasında maddeler halinde açıklanmaktadır.

Tablo 3: Literatür ve Araştırma Hipotezlerinin Oluşturulmasında Yararlanılan Çalışmalar

Doğrudan Yararlanılan Kaynaklar*		
Yıl	Yazar(lar)	Çalışma
1989	T. E. Cooke	Disclosure in the Corporate Annual Reports of Swedish Companies
1995	G. K. Meek, C. B. Roberts, S. J. Gray	Factors Influencing Voluntary Annual Report Disclosures by U.S., U.K. and Continental European Multinational Corporations
1999	K. Ahmed, J. K. Curtis	Associations Between Corporate Characteristics and Disclosure Levels in Annual Reports: A Meta-analysis
2003	J. J. Archambault, M. E. Archambault	A Multinational Test of Determinants of Corporate Disclosure
2003	L. L. Eng, Y. T. Mak	Corporate Governance and Voluntary Disclosure
2006	O. Çelik, A. Ecer, H. Karabacak	Disclosure of Forward Looking Information: Evidence from Listed Companies on Istanbul Stock Exchange [ISE]
2007	S. Cheung, J. Yan-Leung, T. Connelly, P. Limpaphayom	Determinants of Corporate Disclosure and Transparency: Evidence from Hong Kong and Thailand
2007	P. T. Lopes, L. L. Rodrigues	Accounting for Financial Instruments: An Analysis of the Determinants of Disclosure in the Portuguese Stock Exchange
2008	H. V. Bauwhede, M. Willekens	Disclosure on Corporate Governance in the European Union
2008	K. Aljifri	Annual Report Disclosure in a Developing Country: The Case of the UAE
2009	M. Akhtaruddin, M. A. Hossain, M. Hossain, L. Yao	Corporate Governance and Voluntary Disclosure in Corporate Annual Reports of Malaysian Listed Firms
2010	F. B. Urquiza, M. C. A. Navarro, M. Trombetta	Disclosure Theories and Disclosure Measures
2010	H. Khlif, M. Souissi	The Determinants of Corporate Disclosure: A Meta-analysis
2011	R. Frankel, S. McVay, M. Soliman	Non-GAAP Earnings and Board Independence
2011	D. Galani, A. Alexandridis, A. Stavropoulos	The Association between the Firm Characteristics and Corporate Mandatory Disclosure the Case of Greece
2012	Z. Embong, N. Mohd-Saleh, M. S. Hassan	Firm Size, Disclosure and Cost of Equity Capital
2012	A. Uyar, M. Kılıç	Influence of Corporate Attributes on Forward-Looking Information Disclosure in Publicly Traded Turkish Corporations
2013	Y. Lan, L. Wang, X. Zhang	Determinants and Features of Voluntary Disclosure in the Chinese Stock Market
2013	A. Uyar, M. Kılıç, N. Bayyurt	Association Between Firm Characteristics and Corporate Voluntary Disclosure: Evidence from Turkish Listed Companies

2014	Ö. Koç	A Research on Relationship Between Corporate Governance Ratings of Banks Listed in Istanbul Stock Exchange (BIST) Corporate Governance Index and Some of Their Characteristics
2014	K. Alkhatib	The Determinants of Forward-Looking Information Disclosure
2014	K. Aljifri, A. Alzarouni, C. Ng, M. I. Tahir	The Association Between Firm Characteristics and Corporate Financial Disclosures: Evidence from UAE Companies
2014	H. E. Akbaş	Company Characteristics and Environmental Disclosure: An Empirical Investigation on Companies Listed on Borsa Istanbul 100 Index
2015	A. Ajina, D. Sougne, F. Lakhali	Corporate Disclosures, Information Asymmetry and Stock-Market Liquidity in France
2016	H. Cengiz	Corporate Governance and Firm Profitability: Evidence from Turkey
2017	V. L. M. Cunha, S. M. D. Mendes	Financial Determinants of Corporate Governance Disclosure: Portuguese Evidence
2018	Ö. Haykır, M. S. Çelik	The Effect of Age on Firm's Performance: Evidence From Family-Owned Companies
2018	A. Charitou, N. Floropoulos, I. Karamanou, G. Loizides	Non-GAAP Earnings Disclosures on the Face of the Income Statement by UK Firms: The Effect on Market Liquidity
2018	S. Jana, S. Schneider	Determinants of Alternative Performance Measures' Disclosure Quality: Evidence from Germany
Dolaylı Olarak Yararlanılan Kaynaklar**		
Yıl	Yazar(lar)	Çalışma
1961	A. R. Cerf	Corporate Reporting and Investment Decisions
1971	S. S. Singhvi, H. B. Desai	An Empirical Analysis of the Quality of Corporate Financial Disclosure
1973	F. D. S. Choi	Financial Disclosure in Relation to the European Capital Market
1975	S. L. Buzby	Company Size, Listed versus Unlisted Stocks, and the Extent of Financial Disclosure
1976	K. G. Stanga	Disclosure in Published Annual Reports
1979	M. Firth	The Effect of Size, Stock Market Listings, and Auditors on Voluntary Disclosure in Corporate Annual Reports
1979	L. L. Spero	The Extent and Causes of Voluntary Disclosure of Financial Information in Three European Capital Markets: An Exploratory Study
1986	G. Foster	Financial Statement Analysis
1992	J. J. Forker	Corporate Governance and Disclosure Quality
1994	R. S. O. Wallace, K. Naser, A. Mora	The Relationship Between the Comprehensiveness of Corporate Annual Reports and Firm Characteristics in Spain
1996	M. T. Zarzeski	Spontaneous Harmonization Effects of Culture and Market Forces on Accounting Disclosure Practices
1997	B. G. Nchausti	The Influence of Company Characteristics and Accounting Regulation on Information Disclosed by Spanish Firms
2000	C. J. P. Chen, B. Jaggi	Association Between Independent Non-executive Directors, Family Control and Financial Disclosures in Hong Kong
2000	S. A. Zahra, D. O. Neubaum, M. Huse	Entrepreneurship in Medium-size Companies: Exploring the effects of Ownership and Governance Systems

2001	P. Healy, K. Papelu	Information Asymmetry, Corporate Disclosure, and the Capital Markets: A Review of the Empirical Disclosure Literature
2002	R. M. Haniffa, T. E. Cooke	Culture, Corporate Governance and Disclosure in Malaysian Corporations
2006	E. C. M. Cheng, S. M. Courtenay	Board Composition, Regulatory Regime and Voluntary Disclosure
2006	K. Alsaeed	The Association Between Firm-specific Characteristics and Disclosure: The Case of Saudi Arabia
2007	X. Huafang, Y. Jianguo	Ownership Structure, Board Composition and Corporate Voluntary Disclosure: Evidence from Listed Companies in China
2007	L. Patelli, A. Prencipe	The Relationship Between Voluntary Disclosure and Independent Directors in the Presence of a Dominant Shareholder
2007	M. Hossain, M. Reaz	The Determinants and Characteristics of Voluntary Disclosure by Indian Banking Companies
2009	G. A. Bokpin, Z. Isshaq	Corporate Governance, Disclosure and Foreign Share Ownership on the Ghana Stock Exchange
2010	G. Chau, S. J. Gray	Family Ownership, Board Independence and Voluntary Disclosure: Evidence from Hong Kong
2012	A. Uyar	Determinants of Corporate Reporting on the Internet: An Analysis of Companies Listed on the Istanbul Stock Exchange

[* **Doğrudan Yararlanılan Kaynaklar**; araştırmanın konusu ile ilgili olarak ortaya konan hipotezler ile ilişkili olan ve içinde dolaylı olarak yararlanılan kaynaklara yer veren çalışmalarını ifade etmektedir.]

[** **Dolaylı Olarak Yararlanılan Kaynaklar**; araştırmanın konusu ile ilgili olarak ortaya konan hipotezler ile ilişkili olan ve doğrudan yararlanılan kaynakların içinde yer alan ilgili çalışmalarını ifade etmektedir.]

Doğrudan ve dolaylı olarak literatürde yer alan 53 çalışmadan hareketle işletme açıklamaları ile işletmelerin muhtelif özellikleri arasındaki ilişki sonuçlarına dair özet, aşağıda maddeler halinde verilmektedir. Bahsi geçen işletme özellikleri bu çalışma kapsamında da işletme açıklamalarından biri olan performans ölçütleri ilişkilendirilerek analiz edilecektir.

✓ **Halka açıklık oranı** (*free float rate*) ile işletmelerin yaptıkları açıklamalar arasında ağırlıklı olarak pozitif bir ilişki bulunmakla birlikte bazı çalışmalarda bu ilişkinin negatif yönde olduğu tespit edilmiştir.

İşletmeye ait bilgilerin açıklanma düzeyi, işletme ve paydaşları arasındaki bilgi asimetrisi ile yakından bağlantılı olarak ifade edilmektedir. Bu çerçevede işletmelerin halka açık hale gelmesi veya halka açıklık oranının artması işletmelerin paydaşlarına olan sorumluluklarını, paydaşların işletmelerden bilgi taleplerini arttırmaktadır. Bu çerçevede oluşan bilgi asimetrisi ise işletmelerin yapacakları açıklamaların düzeyini arttırmaları ile giderilmeye çalışılmaktadır. Tablo 3'te belirtilen muhtelif çalışmalarda da halka açık olan işletmelerin olmayanlara, halka açıklık oranının daha yüksek olanların daha düşük olanlara göre kamuyu aydınlatma ilkesi (*kurumsal yönetim ilkeleri*) gereğince daha fazla açıklama yaptıkları ortaya konmuştur. Bununla birlikte bu

iki unsur arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur.

✓ **Yönetim kurulu büyüklüğü ve bağımsız yönetim kurulu üyesi oranı** (*board size, proportion of independent board directors*) ile işletmelerin yaptıkları açıklamalar arasında yapılan akademik çalışmalar doğrultusunda pozitif ve negatif bir ilişkinin varlığı ortaya konmaktadır. Kurul büyüklüğü olarak daha büyük kurullara sahip işletmelerin daha fazla açıklama gerçekleştirdiklerine dair çalışmalar (*kurulun yönetimi izleme ve değerlendirme kabiliyetini etkilediği, kurulun ortak tecrübesinin ve uzmanlığının arttığı, dolayısıyla da açıklama düzeyinin yükseldiği*) bulunmakla birlikte bunun aksini ortaya koyan çalışmalarda az da olsa mevcuttur.

Bağımsız yöneticiler, rollerini iyi yerine getirmeleri durumunda kurumsal yönetim güçlenmekte, yönetim kurulunun etkinliği artmakta ve açıklama kalitesi iyileşmektedir. Ancak bazı çalışmalarda da yönetim kurulundaki bağımsız yöneticilerin oranı ile açıklama düzeyi arasında tutarlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Sonuç olarak iki değişken arasında pozitif ve negatif ilişkilerin olabirliği yapılan çalışmalar sonucunda ortaya konmaktadır.

Bağımsız yönetim kurulu üyelerinin varlığı neticesinde oluşan kurul bağımsızlığı ile GKGMİ harici rakamların arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda da kurul bağımsızlığının GKGMİ harici rakamların kalitesi ile pozitif ilişkili içinde olduğu gözlemlenmiştir. Diğer çalışmalarda da bağımsız yönetim kurulu üye oranının kurumsal yönetim ilkelerin uygulanması ile arttığı bunun sonucunda da açıklama düzeyinin iyileşme gösterdiği ifade edilmektedir.

✓ **İşletme büyüklüğü** (*firm size*) ile açıklama arasındaki ilişkiye bakıldığında daha büyük işletmelerin daha küçük işletmelere oranla daha fazla açıklamada bulunması öngörüsü yapılan çalışmalardaki analizlerin çoğunda desteklenmektedir. Bu çıkarıma ise büyük işletmelerin küçük işletmelere göre taşıdıkları aşağıda yer alan özelliklerin neden olduğu ya da olabildiği ifade edilmektedir:

- Açıklama maliyetinin yüksek olmaması,
- Yatırımcı güveninin sağlanması gerekliliği,
- Daha çok kamu denetimine maruz kalmaları,
- Politik baskıyı ve kamuoyu baskısını azaltma isteği,
- Yönetimin, daha yüksek pazarlanabilirlik ve daha fazla finansman kolaylığı (*sermaye maliyeti*) için açıklanmaların olası faydalarının farkında olmaları, vd.

Muhtelif çalışmalarda, işletme büyüklüğü olarak; *pazar değeri, toplam aktifler, net satışlar, çalışan sayısı* vb. kalemler baz alınarak araştırma

gerçekleştirilmiştir. Özellikle açıklama unsuru olarak APÖ kullanımını analiz eden bir çalışmada, incelenen 134 Alman işletmesinin büyüklüğünün alternatif performans ölçütlerinin açıklanmasını ve kalitesini güçlü şekilde etkilediği sonucuna varılmıştır.

✓ **İşletme yaşı** (*firm age*) ile açıklama arasındaki ilişkide işletme yaşı bir başka ifade ile kuruluş yılı (*year of founding*) daha eski olan işletmelerin yeni olan işletmelere göre rekabetçi avantaja sahip olmaları, bilgiyi toplama ve işlemlerinin daha az maliyetli olması ve deneyim gibi faktörlerden dolayı daha fazla açıklama yapmalarının beklendiği ifade edilmektedir. Yapılan muhtelif çalışmalarda; işletme yaşı ile açıklama düzeyi arasında anlamlı bir ilişki hem bulunmuş hem de bulunamamıştır.

✓ **Kârlılık** (*profitability*) ile açıklama arasındaki ilişkiye bakıldığında daha kârlı işletmelerin paydaşlarına; kâr tutarlarını desteklemek, yöneticilerin pozisyonlarını ve performanslarını göstermek, işletmeye daha çok yatırım çekmek adına daha fazla açıklama yapabilecekleri belirtilmektedir. Ancak yapılan araştırmalarda, bu durum hem desteklenmekte hem de desteklenmemektedir. Literatürde yer alan çalışmalarda kârlılık unsuru olarak özkaynak kârlılığı, aktif kârlılığı, net kâr vb. tutarlar baz alınmıştır.

✓ **Konum** (*location*) ile işletmenin muhtelif unsurları arasındaki ilişkide işletme merkezinin bulunduğu lokasyonun taşıdığı özelliklerin bağımlı değişkenler üzerinde herhangi bir etkiye sahip olup olmadığı analiz edilebilmektedir. İşletme konumunun (*merkezinin, üretim yerinin, vb.*) hammaddeye yakınlığı, limanlara sahip olup olmaması, ulaşım olanakları, barındırdığı nihai tüketici sayısı ve potansiyeli gibi çeşitli unsurlar, seçilen bağımlı değişken üzerinde anlamlı bir ilişki içinde olabilmektedir.

Yukarıda özetlenen çalışmalar ile ilgili olarak araştırmacıların karşılaştığı en önemli sorunlardan biri, işletme açıklamalarının ölçülmesinde doğabilecek farklı ölçüleme problemlerinden kaynaklanmaktadır. Bu durum, çalışmalarda farklı açıklama ölçütlerinin kullanılmasından dolayıyla da herhangi bir standardın olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu araştırmada ise açıklama unsuru olarak kullanılan performans ölçütlerinin toplam sayıları araştırmanın varsayımları çerçevesinde baz alınmış ve modele dahil edilmiştir.

4. BORSA İSTANBUL BİR ARAŞTIRMA

Geleneksel ve alternatif performans ölçütlerinin yapılan literatür çalışması kapsamında ortaya çıkan çeşitli işletme özellikleri ile ilişkisi üzerine Borsa İstanbul'da yapılan araştırmanın tüm yönleri bu başlık altında açıklanmaktadır.

4.1. Araştırmanın Etik İzinleri

Araştırmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuş olup yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

4.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmanın amacı, araştırma kapsamındaki işletmelerde hem geleneksel hem de alternatif performans ölçütlerinin kullanım düzeylerinin çeşitli unsurlar (*halka açıklık, bağımsız yönetim kurulu üye sayısı, kârlılık, işletme büyüklüğü, vb.*) ile olan ilişkinin varlığının ve düzeyinin ortaya konmasıdır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda Borsa İstanbul’da yer alan işletmelerden hangilerinin araştırma kapsamına dâhil edildiği ve söz konusu işletmelerin hangi unsurlarının araştırma kapsamında incelendiği Tablo 4’te verilmektedir.

Tablo 4: Araştırma Kapsamı

KAPSAM (İşletme)	İşletme Sayısı
Kurumsal Yönetim Endeksi’ndeki İşletmeler (BİST XKURY)	47
- Mali Kuruluşlar	(21)
- İmalat Sanayii	18
- Diğer (Teknoloji, İnşaat, Ulaştırma, Madencilik, vd.)	8
Araştırma Kapsamında İncelenecek İşletme	26
KAPSAM (Analiz unsuru): Yıllık Faaliyet Raporları	
KAPSAM (Dönem): 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 ve 2018 yılı	6 yıl

Borsa İstanbul’da yer alan işletmelerin yer aldığı endeksler (*BİST30, BİST50, BİST XKURY, BİST XUSRD, vd.*) içinden kurumsal yönetim endeksinin (*BİST XKURY*) seçilme nedeni, bu endekste yer alan işletmelerin kurumsal yönetim ilkelerine bağlı olarak ve bu endekse girerek faaliyet göstermeleridir. Performans ölçütlerinin kullanımında paydaş taleplerine cevap veren, şeffaflığı gözetilen ve dolayısıyla daha iyi kurumsal yönetim anlayışını benimseyen işletmelerin araştırma kapsamına alınması, araştırma amacının gerçekleştirilmesi adına bu seçimi desteklemektedir.

Tablo 4’ten de görüleceği gibi 21 işletme, kapsam dışı bırakılmıştır.

Bunun nedeni bu işletmelerin, mali kuruluş olmasından kaynaklanmaktadır. Mali kuruluşların özellikle de bankaların kendilerine özgü mevzuatının, kurallarının ve hesap planlarının olması ile performans kriterlerinin, göstergelerinin ve ölçütlerinin diğer işletmelere göre farklılık arz etmesi, bu tür işletmelerin araştırma kapsamında çıkarılmasına neden olmuştur.

Yıllık faaliyet raporları, işletmelerin finansal raporlarda mevzuat gereği sunamadıkları ölçütleri ve veremedikleri bilgileri içermesi nedeni ile hem işletmeler hem de işletme paydaşları için önemli bir yere sahiptir (PwC, 2011, s. 2). Söz konusu önem ile yapılan literatür çalışmalarında çoğunlukla ele alınan unsur olması nedeni ile bu araştırmanın kapsamında analiz unsuru olarak yıllık faaliyet raporları incelenmiştir.

Başlangıçta söz konusu 26 işletmenin faaliyet raporları ile yatırımcı sunumları, analiz edilecek unsurlar olarak düşünülse de yatırımcı sunumlarının yayımlanmasında herhangi bir zorunluluk ya da standart olmamasından ve ilgili işletmelere ait sunumların kesintisiz bir veri akışı sağlamamasından dolayı yatırımcı sunumları kapsam dışı bırakılmıştır. Sonuçta da araştırmanın amacı doğrultusunda ilgili işletmelerin faaliyet raporları (*kesintisiz veri ve standart söz konusu*), analiz unsuru olarak dikkate alınmıştır.

Araştırmanın yıl ve analiz edilecek unsurlar olarak kapsamı ise söz konusu işletmelerin 2013-2018 arasını kapsayan altı yıla ait yıllık faaliyet raporlarıdır. 2013 yılı öncesinin kesintili olması, söz konusu işletmeler için araştırma döneminin bu kapsamda oluşmasını sağlamıştır. Söz konusu döneme ait yıllık faaliyet raporları, işletmelerin internet sitelerindeki yatırımcı ilişkileri bölümünden ve Kamuyu Aydınlatma Platformu'na yapılan bildirimlerden elde edilmiştir.

4.3. Araştırmanın Varsayımları ve Yöntemi

Araştırmanın amacı ve kapsamı doğrultusunda incelenen alternatif performans ölçütleri ile geleneksel performans ölçütlerinin işletmelerin faaliyet raporlarında kullanılıp kullanılmadıkları analiz edilirken hangi ölçütlerin geleneksel hangi ölçütlerin de alternatif performans ölçütleri olarak dikkate alınıp alınmadıkları, aşağıda belirtildiği şekilde araştırmanın varsayımlarını oluşturmaktadır.

İncelenen faaliyet raporlarında geleneksel performans ölçütlerinin (GPÖ) kullanım düzeyleri hesaplanırken aşağıdaki varsayımlar çerçevesinde hareket edilmiştir:

✓ Geleneksel performans ölçütleri olarak; sadece kâr ve kârlılık rakamları (*brüt kâr, faaliyet kârı, aktif kârlılığı, vb.*) ve işletmenin faaliyet

dönemi sonundaki yıllık performansını yansıtan finansal oranlar (*kâr payı/sermaye, temettü/net kâr, vb. oranlar*) dikkate alınmıştır. Bununla birlikte kâr rakamlarının oluşmasında temel unsur olan ve finansal performans tablosunun başlangıç kalemi olan net satışlar (*hasılat*) kalemi ve bu kalem ile ilişkilendirilen çeşitli finansal performans oranları da geleneksel performans ölçütü olarak değerlendirilmiştir.

✓ GPÖ olarak; *toplam varlıklar, nakit mevcudu, maddi olmayan varlıklar, yatırım harcamaları, net nakit, net borç, net finansal gelir (gider) vb.* finansal durum tablosu kalemleri ile bu kalemlerden üretilen *cari, likidite, kaldıraç, vb.* finansal oranlar, işletmenin belirli hesaplarının veya hesap gruplarının durumunu göstermesinden bir başka ifade ile işletmenin faaliyet dönemi sonunda oluşan performansını doğrudan yansıtan ölçütler olarak değerlendirilmemesinden dolayı dikkate alınmamıştır.

Faaliyet raporlarında alternatif performans ölçütlerinin (APÖ) kullanım düzeyleri hesaplanırken aşağıdaki varsayımlar çerçevesinde hareket edilmiştir. APÖ olarak;

- ✓ işletmelerin TFRS'ye göre hazırladıkları finansal performans tablosunda (*kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosunda*) yer almayan,
- ✓ ancak bu tablodaki hesap kalemlerinden hareketle hesaplanan,
- ✓ çalışmanın teorik kısmında verilen APÖ tanımını karşılayan,
- ✓ işletmenin performansına dair bilgiler sunan,
- ✓ faaliyet raporlarında yer alan ölçütler dikkate alınmıştır.

Araştırmada uygulanan analiz yöntemi çoklu doğrusal regresyon analizi ile en küçük kareler yöntemidir. Regresyon modeli; bir bağımlı ve bir bağımsız değişken bulunduğu durumlarda basit doğrusal regresyon, birden fazla bağımsız değişken olduğunda ise çoklu doğrusal regresyon olarak adlandırılır (Durmuş, Yurtkoru, & Çinko, 2016, s. 154). *Regresyon katsayılarının tahmini için uygulayıcılar açısından en popüler yöntem, en küçük kareler yöntemi olarak ifade edilmektedir* (Karagöz, 2015, s. 337).

En küçük kareler yöntemi-EKK, birbirine bağlı olarak değişen iki değişken (bağımlı ve bağımsız) arasındaki ortalama ilişkiyi mümkün olduğunca gerçeğe en yakın şekilde tahmin eden bir regresyon yöntemidir ve araştırmacıların değişkenlerin nasıl ilişkili olduğunu incelemelerini sağlamaktadır (Balivo, 2005, s. 205). Ekonometrik analizin uygulanmasında EKK yönteminin seçilmesinin nedenleri; Stata programında yapılan testler sonucunda kullanılan verilerde birim ve zaman etkisinin çıkmaması dolayısıyla en iyi tahmin yöntemi olarak EKK'nın önerilmesi ve Tablo 3'te yer alan çalışmalarda ağırlıklı olarak EKK yönteminin kullanılmış olmasıdır. Sonuç

olarak, araştırma kapsamında elde edilen veriler ekonometrik analizi oluşturulan modeller çerçevesinde EKK yöntemi ile test edilerek ortaya konan hipotezler sınanmıştır.

Araştırma yöntemine ilişkin ifade edilmesi gereken son unsur ise araştırma yönteminin uygulandığı programa ilişkindir. Yapılan analiz, araştırmacılar tarafından büyük veri setlerini yönetmek için kullanılması amaçlanan birleşik bir analitik araç olan Stata/IC 15.0 (Kothari, 2015, s. 1) programı ile gerçekleştirilmiştir.

4.4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacı, kapsamı, varsayımları ve yöntemi doğrultusunda oluşturulan araştırmanın hipotezleri, işletmelerin geleneksel ve alternatif performans ölçütlerine dair yaptıkları işletme açıklamaları çerçevesinde şekillendirilmiştir.

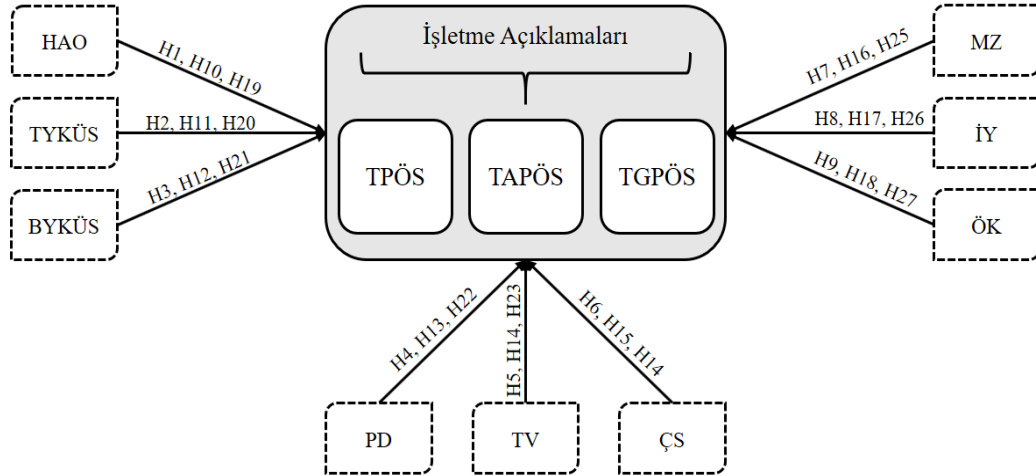
Araştırmanın hipotezleri oluşturulurken Tablo 3'te konu ile ilgili muhtelif birçok çalışmada yer alan değişkenlerden yararlanılmıştır. Araştırma hipotezlerinde yer alan değişkenlere ait açıklayıcı bilgiler, Tablo 5'te ve sonrasında yer alan açıklamalarda sunulmaktadır.

Tablo 5: Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler ve Kaynakları

Kodu	Değişken Açıklaması	Kaynak
TPÖS	Toplam Performans Ölçütleri Sayısı	Faaliyet Raporları
TAPÖS	Toplam Alternatif Performans Ölçütleri Sayısı	Faaliyet Raporları
TGPÖS	Toplam Geleneksel Performans Ölçütleri Sayısı	Faaliyet Raporları
HAO	Halka Açıklık Oranı	Faaliyet Raporları ve KAP
TYKÜS	Toplam Yönetim Kurulu Üye Sayısı	Faaliyet Raporları
BYKÜS	Bağımsız Yönetim Kurulu Üye Sayısı	Faaliyet Raporları
PD	Piyasa Değeri	Thomson Reuters Datastream & Eikon
TV	Toplam Varlıklar	Thomson Reuters Datastream & Eikon
ÖK	Özkaynak Kârlılığı	Thomson Reuters Datastream & Eikon
MZ	Merkez (İstanbul-İstanbul dışı)	Faaliyet Raporları
İY	İşletme Yaşı	Faaliyet Raporları
ÇS	Çalışan Sayısı	Faaliyet Raporları

TGPÖS ve TAPÖS; yapılan içerik analizi sonucunda elde edilmiştir. İşletmelerin kullandıkları her bir farklı ölçüte 1 verilmiş olup tüm veriler toplanarak her bir işletmenin değeri elde edilmiştir. TPÖS ise işletmelerin kullandıkları geleneksel ve alternatif performans ölçütleri toplanarak elde edilmiştir.

Araştırmanın amacı ve kapsamı doğrultusunda bağımlı ve bağımsız değişkenlere dayalı olarak araştırma hipotezleri, Şekil 1’de gösterilen çerçevede oluşturulmuştur.

Şekil 1: Araştırma Hipotezlerinde Bağımlı ve Bağımsız Değişken İlişkisi

Bağımlı değişken olarak **TPÖS** kullanıldığında kurulan hipotezler şunlardır:

- “**H1:** HAO ile TPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
- “**H2:** TYKÜS ile TPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
- “**H3:** BYKÜS ile TPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
- “**H4:** PD ile TPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
- “**H5:** TV ile TPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
- “**H6:** ÇS ile TPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
- “**H7:** MZ ile TPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
- “**H8:** İY ile TPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
- “**H9:** ÖK ile TPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”

Bağımlı değişken olarak **TAPÖS** kullanıldığında kurulan hipotezler şunlardır:

- “**H10:** HAO ile TAPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
- “**H11:** TYKÜS ile TAPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
- “**H12:** BYKÜS ile TAPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”

- “H13: PD ile TAPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
 “H14: TV ile TAPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
 “H15: ÇS ile TAPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
 “H16: MZ ile TAPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
 “H17: İY ile TAPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
 “H18: ÖK ile TAPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”

Bağımlı değişken olarak TGPÖS kullanıldığında kurulan hipotezler şunlardır:

- “H19: HAO ile TGPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
 “H20: TYKÜS ile TGPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
 “H21: BYKÜS ile TGPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
 “H22: PD ile TGPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
 “H23: TV ile TGPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
 “H24: ÇS ile TGPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
 “H25: MZ ile TGPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
 “H26: İY ile TGPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”
 “H27: ÖK ile TGPÖS arasında anlamlı bir ilişki vardır.”

4.5. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın amacı, kapsamı ve varsayımları doğrultusunda oluşturulan araştırma veri seti ekonometrik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu kapsamda, literatürde yer alan çalışmalarda ağırlıklı olarak kullanılan ve değişkenler arasındaki ilişkiyi en yakın şekilde tahmin eden En Küçük Kareler-EKK yönteminin araştırmanın ekonometrik analiz yöntemi olarak seçilmesi tercih edilmiştir. EKK ile araştırma modelleri ve hipotezlerinin test edilmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede araştırma veri seti, Stata/IC 15.0 programına uygun komutlar girilerek analiz edilmiştir.

Araştırmada kullanılan ekonometrik analiz yöntemlerinin ilk ve en önemli aşaması, modelin kurulmasıdır. Araştırma kapsamındaki işletmelere ait verilere ilişkin çoklu doğrusal regresyon modelleri, aşağıdaki gösterildiği gibi kurulmuştur.

Her bağımlı değişken için 6 model oluşturulmuştur. Her bir bağımlı değişkenin ilk üç modeli (*Model 1, 2, 3, 7, 8, 9, 13, 14, 15*), literatürdeki çalışmalarda ağırlıklı olarak kullanıldığından bu çalışmada temel model olarak kurulmuştur. Ayrıca bağımlı değişkenlere ait birinci modellerdeki PD (*Piyasa Değeri*) yerine alternatif olarak TV (*Toplam Varlıklar*) ve ÇS (*Çalışan Sayısı*) konarak bağımlı değişkenlere ait ikinci ve üçüncü modeller oluşturulmuştur. Bağımlı değişkenlere ait dördüncü, beşinci ve altıncı modeller (*Model 4, 5, 6, 10, 11, 12, 16, 17, 18*) ise literatürde kullanılan üç farklı bağımsız değişkenin (MZ,

İY, ÖK) ilk üç modele eklenmesi ile oluşturulmuştur.

Yukarıda yer alan açıklamalar doğrultusunda bağımlı değişkenlere bağlı olarak oluşturulan modeller aşağıdaki gibidir.

Bağımlı değişken olarak **TPÖS** kullanıldığında:

1. $TPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 PD + \varepsilon$
2. $TPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 TV + \varepsilon$
3. $TPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 ÇS + \varepsilon$
4. $TPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 PD + \beta_5 MZ + \beta_6 İY + \beta_7 ÖK + \varepsilon$
5. $TPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 TV + \beta_5 MZ + \beta_6 İY + \beta_7 ÖK + \varepsilon$
6. $TPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 ÇS + \beta_5 MZ + \beta_6 İY + \beta_7 ÖK + \varepsilon$

Bağımlı değişken olarak **TAPÖS** kullanıldığında:

7. $TAPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 PD + \varepsilon$
8. $TAPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 TV + \varepsilon$
9. $TAPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 ÇS + \varepsilon$
10. $TAPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 PD + \beta_5 MZ + \beta_6 İY + \beta_7 ÖK + \varepsilon$
11. $TAPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 TV + \beta_5 MZ + \beta_6 İY + \beta_7 ÖK + \varepsilon$
12. $TAPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 ÇS + \beta_5 MZ + \beta_6 İY + \beta_7 ÖK + \varepsilon$

Bağımlı değişken olarak **TGPÖS** kullanıldığında:

13. $TGPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 PD + \varepsilon$
14. $TGPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 TV + \varepsilon$
15. $TGPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 ÇS + \varepsilon$
16. $TGPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 PD + \beta_5 MZ + \beta_6 İY + \beta_7 ÖK + \varepsilon$
17. $TGPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 TV + \beta_5 MZ + \beta_6 İY + \beta_7 ÖK + \varepsilon$
18. $TGPÖS = \beta_0 + \beta_1 HAO + \beta_2 TYKÜS + \beta_3 BYKÜS + \beta_4 ÇS + \beta_5 MZ + \beta_6 İY + \beta_7 ÖK + \varepsilon$

Araştırma kapsamında yer alan verileri tanımlamak veya özetlemek için kullanılan tanımlayıcı istatistiklerin, bu çalışmadaki değişkenlere ait verileri Tablo 6'daki gibidir.

Tablo 6: Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	Gözlem	Ortalama	Standart Sapma	Min.	Mak.
TPÖS	156	8.557692	3.538253	1	16
TAPÖS	156	2.108974	2.111638	0	9
TGPÖS	156	6.448718	2.693588	1	13
HAO	156	31.67603	13.95371	12.1	77.97
TYKÜS	156	9.160256	2.276094	5	15
BYKÜS	156	2.858974	.8609726	2	5
PD	156	6312026	8019903	40926	3.51e+07
TV	156	8376956	1.01e+07	122180	4.17e+07
ÇS	156	7815.006	9583.692	27	34502
MZ	156	.6153846	.4880711	0	1
İY	156	43.73077	13.64024	19	70
ÖK	156	.1286955	.2332166	-.7945	1.0367

Araştırma modellerinde ve hipotezlerinde kullanılan tüm bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiye dair ortaya çıkan ve bağımlı değişkenlere bağlı olarak oluşturulan üç ayrı Pearson korelasyon matrisi, araştırma için oluşturulan modellerdeki bağımsız değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı olup olmadığı ve modellerin katsayı tablosu ekte sunulmaktadır. Aynı bağımsız değişkenler (*Bğz. Değ.*) ile farklı bağımlı değişkenlere (*Bğl. Değ.*) sahip modeller gruplandırılıp modellerin **f testi** ve **r kare** karşılaştırması yapıldığında Tablo 7 ile Tablo 12 arasındaki elde edilmektedir.

Tablo 7: F Testi ve R Kare Karşılaştırması (*Model 1, 7, 13*)

	Model 1, 7, 13 (<i>Bğz. Değ.: HAO, TYKÜS, BYKÜS, PD</i>)		
	Model 1 (<i>Bğl. Değ.: TPÖS</i>)	Model 7 (<i>Bğl. Değ.: TAPÖS</i>)	Model 13 (<i>Bğl. Değ.: TGPÖS</i>)
Prob > F	0.0000	0.0000	0.0000
R-squared	0.2800 (%28)	0.2475 (%24.75)	0.1581 (%15.81)

Tablo 8: F Testi ve R Kare Karşılaştırması (Model 2, 8, 14)

Model 2, 8, 14 (Bğz. Değ.: HAO, TYKÜS, BYKÜS, TV)			
	Model 2 (Bğl. Değ.: TPÖS)	Model 8 (Bğl. Değ.: TAPÖS)	Model 14 (Bğl. Değ.: TGPÖS)
Prob > F	0.0000	0.0000	0.0000
R-squared	0.2687 (%26.87)	0.2582 (%25.82)	0.1746 (%17.46)

Tablo 9: F Testi ve R Kare Karşılaştırması (Model 3, 9, 15)

Model 3, 9, 15 (Bğz. Değ.: HAO, TYKÜS, BYKÜS, ÇS)			
	Model 3 (Bğl. Değ.: TPÖS)	Model 9 (Bğl. Değ.: TAPÖS)	Model 15 (Bğl. Değ.: TGPÖS)
Prob > F	0.0000	0.0000	0.0000
R-squared	0.2896 (%28.96)	0.3368 (%33.68)	0.1669 (%16.69)

Tablo 10: F Testi ve R Kare Karşılaştırması (Model 4, 10, 16)

Model 4, 10, 16 (Bğz. Değ.: HAO, TYKÜS, BYKÜS, PD, MZ, İY, ÖK)			
	Model 4 (Bğl. Değ.: TPÖS)	Model 10 (Bğl. Değ.: TAPÖS)	Model 16 (Bğl. Değ.: TGPÖS)
Prob > F	0.0000	0.0000	0.0000
R-squared	0.3395 (%33.95)	0.2851 (%28.51)	0.3347 (%33.47)

Tablo 11: F Testi ve R Kare Karşılaştırması (Model 5, 11, 17)

Model 5, 11, 17 (Bğz. Değ.: HAO, TYKÜS, BYKÜS, TV, MZ, İY, ÖK)			
	Model 5 (Bğl. Değ.: TPÖS)	Model 11 (Bğl. Değ.: TAPÖS)	Model 17 (Bğl. Değ.: TGPÖS)
Prob > F	0.0000	0.0000	0.0000
R-squared	0.3403 (%34.03)	0.2788 (%27.88)	0.3730 (%37.30)

Tablo 12: F Testi ve R Kare Karşılaştırması (Model 6, 12, 18)

Model 6, 12, 18 (Bğz. Değ.: HAO, TYKÜS, BYKÜS, ÇS, MZ, İY, ÖK)			
	Model 6 (Bğl. Değ.: TPÖS)	Model 12 (Bğl. Değ.: TAPÖS)	Model 18 (Bğl. Değ.: TGPÖS)
Prob > F	0.0000	0.0000	0.0000
R-squared	0.3474 (%34.74)	0.3553 (%35.53)	0.3308 (%33.08)

Aynı bağımsız değişkenler (Bğz. Değ.) ile farklı bağımlı değişkenlere (Bğl. Değ.) sahip modellerin gruplandırılıp bağımsız değişkenlerin, **t testi** ile karşılaştırılması yapıldığında Tablo 13 ile Tablo 18 arasındaki görünüm ortaya çıkmaktadır.

Tablo 13: t Testi ile Bağımsız Değişkenlerin Karşılaştırılması (Model 1, 7, 13)

Model 1, 7, 13 (Bğz. Değ.: HAO, TYKÜS, BYKÜS, PD)			
Bğz. Değ. P > t	Model 1 (Bğl. Değ.: TPÖS)	Model 7 (Bğl. Değ.: TAPÖS)	Model 13 (Bğl. Değ.: TGPÖS)
HAO	0.469	0.977	0.368
TYKÜS	0.000	0.297	0.000
BYKÜS	0.685	0.135	0.537
PD	0.075	0.000	0.594

Tablo 14: t Testi ile Bağımsız Değişkenlerin Karşılaştırılması (Model 2, 8, 14)

Model 2, 8, 14 (Bğz. Değ.: HAO, TYKÜS, BYKÜS, TV)			
Bğz. Değ. P > t	Model 2 (Bğl. Değ.: TPÖS)	Model 8 (Bğl. Değ.: TAPÖS)	Model 14 (Bğl. Değ.: TGPÖS)
HAO	0.722	0.994	0.664
TYKÜS	0.000	0.118	0.000
BYKÜS	0.629	0.478	0.944
TV	0.361	0.000	0.071

Tablo 15: t Testi ile Bağımsız Değişkenlerin Karşılaştırılması (*Model 3, 9, 15*)

Model 3, 9, 15 (Bğz. Değ.: HAO, TYKÜS, BYKÜS, ÇS)			
Bğz. Değ. P > t 	Model 3 (Bğl. Değ.: TPÖS)	Model 9 (Bğl. Değ.: TAPÖS)	Model 15 (Bğl. Değ.: TGPÖS)
HAO	0.334	0.366	0.589
TYKÜS	0.000	0.082	0.000
BYKÜS	0.877	0.483	0.762
ÇS	0.022	0.000	0.172

Tablo 16: t Testi ile Bağımsız Değişkenlerin Karşılaştırılması (*Model 4, 10, 16*)

Model 4, 10, 16 (Bğz. Değ.: HAO, TYKÜS, BYKÜS, PD, MZ, İY, ÖK)			
Bğz. Değ. P > t 	Model 4 (Bğl. Değ.: TPÖS)	Model 10 (Bğl. Değ.: TAPÖS)	Model 16 (Bğl. Değ.: TGPÖS)
HAO	0.990	0.686	0.731
TYKÜS	0.000	0.136	0.000
BYKÜS	0.313	0.557	0.398
PD	0.690	0.000	0.002
MZ	0.001	0.675	0.000
İY	0.810	0.359	0.290
ÖK	0.068	0.007	0.000

Tablo 17: t Testi ile Bağımsız Değişkenlerin Karşılaştırılması (*Model 5, 11, 17*)

Model 5, 11, 17 (Bğz. Değ.: HAO, TYKÜS, BYKÜS, TV, MZ, İY, ÖK)			
Bğz. Değ. P > t 	Model 5 (Bğl. Değ.: TPÖS)	Model 11 (Bğl. Değ.: TAPÖS)	Model 17 (Bğl. Değ.: TGPÖS)
HAO	0.665	0.806	0.430
TYKÜS	0.000	0.054	0.000
BYKÜS	0.167	0.898	0.080
TV	0.562	0.000	0.000

MZ	0.001	0.412	0.000
İY	0.783	0.561	0.390
ÖK	0.029	0.059	0.000

Tablo 18: t Testi ile Bağımsız Değişkenlerin Karşılaştırılması (*Model 6, 12, 18*)

Model 6, 12, 18 (Bğz. Değ.: HAO, TYKÜS, BYKÜS, ÇS, MZ, İY, ÖK)			
Bğz. Değ. P > t 	Model 6 (Bğl. Değ.: TPÖS)	Model 12 (Bğl. Değ.: TAPÖS)	Model 18 (Bğl. Değ.: TGPÖS)
HAO	0.691	0.340	0.827
TYKÜS	0.000	0.039	0.000
BYKÜS	0.486	0.778	0.492
ÇS	0.164	0.000	0.004
MZ	0.003	0.291	0.000
İY	0.916	0.186	0.248
ÖK	0.030	0.310	0.000

Oluşturulan modeller çerçevesinde araştırma hipotezlerinin test edilmesi sonucu ortaya çıkan görünüm ise Tablo 19, Tablo 20 ve Tablo 21’de sunulmaktadır. Tablolarda yer alan + işareti anlamlı bir ilişkinin olduğunu – işareti ise olmadığını temsil etmektedir.

Tablo 19: Bağımsız Değişkenlerin Test Sonuçları (*Bağımlı Değişken: TPÖS*)

Bağımsız Değişken	Hipotez	Beklenen Belirti	Gerçekleşen Belirti					
			M1	M2	M3	M4	M5	M6
HAO	H1	+/-	-	-	-	-	-	-
TYKÜS	H2	+	+	+	+	+	+	+
BYKÜS	H3	+/-	-	-	-	-	-	-
PD	H4	+	-			-		
TV	H5	+		-			-	

ÇS	H6	+		+		-
MZ	H7	+/-			+	+
İY	H8	+/-			-	-
ÖK	H9	+/-			-	+

Tablo 20: Bağımsız Değişkenlerin Test Sonuçları (Bağımlı Değişken: TAPÖS)

Bağımsız Değişken	Hipotez	Beklenen Belirti	Gerçekleşen Belirti					
			M7	M8	M9	M10	M11	M12
HAO	H10	+/-	-	-	-	-	-	-
TYKÜS	H11	+	-	-	-	-	-	+
BYKÜS	H12	+/-	-	-	-	-	-	-
PD	H13	+	+			+		
TV	H14	+		+			+	
ÇS	H15	+			+			+
MZ	H16	+/-				-	-	-
İY	H17	+/-				-	-	-
ÖK	H18	+/-				+	-	-

Tablo 21: Bağımsız Değişkenlerin Test Sonuçları (Bağımlı Değişken: TGPÖS)

Bağımsız Değişken	Hipotez	Beklenen Belirti	Gerçekleşen Belirti					
			M13	M14	M15	M16	M17	M18
HAO	H19	+/-	-	-	-	-	-	-
TYKÜS	H20	+	+	+	+	+	+	+
BYKÜS	H21	+/-	-	-	-	-	-	-
PD	H22	+	-			+		
TV	H23	+		-			+	

ÇS	H24	+		-		+
MZ	H25	+/-			+	+
İY	H26	+/-			-	-
ÖK	H27	+/-			+	+

Yukarıda yer alan tablolardan hareketle BİST XKURY endeksindeki 26 işletmenin 2013 ve 2018 yılları arasındaki faaliyet raporlarında yer alan performans ölçütlerine uygulanan ekonometrik analiz değerlendirildiğinde aşağıda belirtilen noktalar öne çıkmaktadır:

➤ **Bağımlı değişkeni TPÖS olan modellerin yorumlanması:**

✓ İşletmelerin yönetim kurulu büyüklüğü (*board size*) bir başka ifade ile TYKÜS arttıkça kullandıkları TPÖS'ler de artmaktadır. Bu durum, literatür çalışmalarında ortaya konan bulgular ile paralellik göstermektedir.

✓ İşletme merkezlerinin İstanbul'da bulunması, işletmelerin kullandıkları TPÖS'leri arttırmaktadır.

✓ Modellerde işletme büyüklüğü (*firm size*) olarak TV ve ÇS'nin ele alınması durumunda, işletmelerin kârlılık ölçütlerinden biri olarak kullanılan ÖK arttıkça, kullanılan TPÖS'de artış göstermektedir. Bu durum, literatür çalışmalarında işletme açıklamaları ile ÖK arasında bulunan anlamlı ilişkiyi desteklemektedir.

✓ Literatürdeki bazı çalışmaları destekleyecek şekilde işletmelerin TPÖS'sinin HAO, BYKÜS ve İY ile herhangi bir anlamlı ilişkisi bulunamamıştır.

✓ Literatürdeki çalışmaların aksine bu çalışmada işletmelerin açıklama unsuru olarak alınan TPÖS'nin PD, TV ve ÇS ile anlamlı bir ilişkisine rastlanılmamıştır.

➤ **Bağımlı değişkeni TAPÖS olan modellerin yorumlanması:**

✓ Modellerde işletme büyüklüğü olarak ele alınan tüm unsurlar (PD, TV ve ÇS) arttıkça işletmelerin kullandıkları TAPÖS'ler de artmaktadır. Bu durum, literatürdeki çalışmaların bulgularını desteklemektedir.

✓ Modellerde işletme büyüklüğü olarak PD'nin alınması durumunda, işletmelerin kârlılık ölçütlerinden biri olarak kullanılan ÖK arttıkça, kullanılan TAPÖS'de artış göstermektedir. Bu durum, literatür çalışmalarında işletme açıklamaları ile ÖK arasında bulunan anlamlı ilişkiyi desteklemektedir. Ancak işletme büyüklüğü olarak TV ve ÇS'nin alınması durumunda ÖK ile TAPÖS arasında literatürün aksine anlamlı bir ilişki yoktur.

✓ Literatürdeki bazı çalışmaları destekleyecek şekilde işletmelerin TAPÖS'sinin HAO, BYKÜS, MZ ve İY ile herhangi bir anlamlı ilişkisi bulunamamıştır.

✓ Literatürdeki çalışmaların aksine bu çalışmada işletmelerin açıklama unsuru olarak alınan TAPÖS'nin TYKÜS ile model 12 dışında anlamlı bir ilişkisine rastlanılmamıştır. Bu durum, ayrıca TPÖS ile TYKÜS arasındaki anlamlı ilişki ile karşılaştırıldığında da farklı bir sonucun varlığını göstermesi açısından önemlidir.

➤ **Bağımlı değişkeni TGPÖS olan modellerin yorumlanması:**

✓ İşletmelerin TYKÜS'si arttıkça kullandıkları TGPÖS'ler de artmaktadır. Bu durum, literatür çalışmalarında ortaya konan bulgular ile paralellik göstermektedir.

✓ İşletme merkezlerinin İstanbul'da bulunması, işletmelerin kullandıkları TGPÖS'leri arttırmaktadır.

✓ Modellerin tümünde kârlılık ölçütlerinden biri olarak kullanılan ÖK arttıkça, kullanılan TGPÖS'de artış göstermektedir. Bu durum, literatür çalışmalarında işletme açıklamaları ile ÖK arasında bulunan anlamlı ilişkiyi desteklemektedir.

✓ Modellerde işletme büyüklüğü olarak kullanılan PD, TV ve ÇS, temel modellerde (M13, M14, M15), TGPÖS ile literatürdeki bulguların aksine anlamlı bir ilişki içinde değilken daha fazla değişkenin olduğu modellerde (M16, M17, M18), TGPÖS ile literatürdeki bulgulara paralel bir şekilde anlamlı bir ilişki içindedir.

✓ Literatürdeki bazı çalışmaları destekleyecek şekilde işletmelerin TGPÖS'sinin HAO, BYKÜS ve İY ile herhangi bir anlamlı ilişkisi bulunamamıştır.

5. SONUÇ

İşletmelerin paydaşları ile iletişimi sağladıkları işletme açıklamaları, çeşitli şekillerde yapılmaktadır. Bunlardan biri de işletmenin performansını ortaya konan ve paydaşlar tarafından dikkatle takip edilen performans ölçütleridir. Bu çalışma kapsamında ele alınan geleneksel ve alternatif performans ölçütlerinin işletmelerin çeşitli özelliklerle ilişkisine dair yapılan analiz ile ilgili öne çıkan noktaları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

✓ Yönetim kurulu büyüklüğünün artması ile TPÖS ve TGPÖS'nin artması, bir başka ifade ile bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı, yönetim kurulu üye sayısının artması ile birlikte meydana gelen tecrübe ve

uzmanlık artışı, artan sorumluluk ve paydaşların artan bilgi talebi doğrultusunda daha fazla açıklama yapılması ile açıklanabilir.

✓ İşletme merkezi İstanbul'da bulunan işletmelerin İstanbul dışında bulunanlara göre TPÖS ve TGPÖS'sinin artması, İstanbul'un daha fazla yatırım potansiyeline sahip olması, rekabet düzeyinin fazla olması, denetimin daha çok hissedilmesi ve paydaş baskısının daha çok hissedilmesi gibi nedenlerden dolayı daha fazla açıklama yapılması ile ifade edilebilir.

✓ Kârlılık göstergelerinden biri olarak modellere dahil edilen ÖK'nın arttıkça, özellikle TPÖS ve TGPÖS'nin artması, işletmelerin kârlılığı arttıkça paydaşlarını bu durumu daha fazla açıklamak istemesi, daha çok yatırım çekme isteği ve yöneticilerin pozisyonlarını ve performanslarını vurgulamak istemesi gibi nedenlerden dolayı daha fazla açıklama yapılması ile açıklanabilir.

✓ İşletme büyüklüğü olarak kullanılan PD, TV ve ÇS'nin arttıkça, TAPÖS'ün tüm modellerinin TGPÖS'nin de geniş modellerinin artış göstermesi, büyük işletmelerin küçük işletmelere göre taşıdıkları açıklama maliyetinin düşük olması, daha çok kamu denetimine maruz kalmaları ve tecrübe fazlalığı gibi nedenlerden dolayı daha fazla açıklama yapılması ile ifade edilebilir.

✓ Tüm modellerde TPÖS, TAPÖ ve TGPÖS ile herhangi bir anlamlı ilişkisi bulunmayan HAO, BYKÜS ve İY'nin literatürde yer çalışmalarından bazılarının bulgularını desteklemektedir. Bir başka ifade ile bu araştırma kapsamında yer alan işletmelerin halka açıklık oranı, bağımsız yönetim kurulu üye sayısı ve işletme yaşı arttıkça yapacakları açıklamaların (*bu çalışmada açıklama unsuru olarak TPÖS, TAPÖS ve TGPÖS kullanılmıştır*) artması öngörülmüş ancak yapılan ekonometrik analiz sonuçları, bu öngörüğü reddetmiştir.

APÖ'ler ile ilgili olarak yapılması muhtemel düzenlemeler ile birlikte Türkiye'deki işletmelerin de alternatif performans ölçütleri kavramını (*ilgili kurumlar tarafından belirlenecek ancak APÖ ile aynı anlamı taşıyacak farklı kavramlarda söz konusu olabilir*) kullanmaları yaygınlaşacaktır. Bu durum ise bu konularda araştırma yapacak kişi ve kurumlar adına uluslararası karşılaştırmaların daha net bir şekilde yapılabilmesine imkan sağlayacaktır.

Uygulama olarak yeni olan hasılat standardı UFRS 15'in uygulanması ile birlikte işletmelerin finansal performans tabloları dolayısıyla hasılat tutarları etkilenecektir. Bu durum, işletmelerin geçmiş faaliyet dönemlerinde sundukları performans ölçütlerini de değiştirecektir. Sonuç olarak, işletmelerin performans ölçütlerini oluştururken bu durumu dikkate almaları, geçmiş performans ölçüt tutarlarını revize etmeleri ve paydaşlarını bu konuda gerçekçi bir şekilde bilgilendirmeleri gerekmektedir. Bu durum, UFRS tam seti içerisinde

gerçekleşecek ve işletmenin performansını doğrudan etkileyecek tüm düzenlemeler için geçerlidir.

IASB'nin APÖ'ler ile ilgili olarak gerçekleştirdiği söylemler ve yürüttüğü çalışmalar neticesinde ilerleyen dönemlerde ortaya çıkacak olan Yönetim Performans Ölçütleri (*Management Performance Measures*), işletmelerin paydaşlarına sunacakları performans ölçütleri konusunda önemli bir düzenleme olacaktır. Bu kapsamda IAS1 Finansal Tabloların Sunuluşu standardında yapılacak değişiklikler ile finansal ölçütlerin hesaplanmasında temel veri kaynağı olarak kullanılan finansal performans tablosunda da farklı gösterimler dikkate alınacaktır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda performans ölçütlerinin bu ve benzeri düzenlemeler ile değişebilecek yapısı ve hesaplama yöntemi dikkatle ele alınmalıdır.

Sonuçta, Türkiye'deki işletmelerin de alternatif performans ölçütlerini oluşturulacak bir ulusal rehber çerçevesinde ya da uluslararası rehberler doğrultusunda kullanması, performans ölçütlerinin diğer ülke işletmelerindeki kullanım düzeyi ve işletme özellikleri ile karşılaştırılmasını dolayısıyla daha doğru çıkarımların ve çalışmaların yapılmasını sağlayacaktır. Veri setinin hem belli bir standarda göre oluşturulması hem de dönem olarak daha geniş yıllara yayılması, gelecekte Türkiye'deki işletmeler üzerinde yapılacak araştırmaların sonuçlarını ve yorumlamalarını daha anlamlı hale getirmesi ve diğer ülke çalışmaları ile karşılaştırılabilmesini kolaylaştırması öngörülebilmektedir.

6. ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

7. MADDİ DESTEK

Bu çalışmada herhangi bir fon veya destekten yararlanılmamıştır.

8. YAZAR KATKILARI (İN, EK YERİNE YAZARLAR KENDİ İSİM VE SOYİSİM KISATLIMASINI KULLANACAKTIR)

HC: Fikir;

HC: Denetleme;

HC: Kaynakların toplanması ve/veya işlemesi;

HC: Analiz ve/veya yorum;

HC: Literatür taraması;

HC: Yazıyı yazan;

9. ETİK KURUL BEYANI VE FİKRİ MÜLKİYET TELİF HAKLARI

Çalışmada etik kurul ilkelerine uyulmuştur ve fikri mülkiyet ve telif hakları ilkesine uygun olarak gerekli izinler alınmıştır.

10. KAYNAKÇA

- Balivo, J. A. (2005). *Mathematica Laboratories for Mathematical Statistics*. Philadelphia: ASA-SIAM.
- Deloitte. (2019). *Quarterly Financial Reporting Brief*. Dublin.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S., & Çinko, M. (2016). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- European Securities and Markets Authority (ESMA). (2015). *ESMA Guidelines on Alternative Performance Measures*. ESMA/2015/1415en.
- Ghalayini, A. M., & Noble, J. S. (1996). The Changing Basis of Performance Measurement. *International Journal of Operations & Production Management*, 16(8), 63–80. <https://doi.org/10.1108/01443579610125787>
- Karagöz, M. (2015). *İstatistik Yöntemleri*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Kenton, W. (2018). Underlying Profit. *Investopedia*.
- Kothari, P. (2015). *Data Analysis with Stata*. Birmingham: Packt Publishing.
- Kuwaiti, M. E. (2004). Performance Measurement Process: Definition and Ownership. *International Journal of Operations & Production Management*, 24(1), 55–78. <https://doi.org/10.1108/01443570410510997>
- Miller, M. C., & Loftus, J. A. (2000). Measurement Entering the 21st Century: A Clear or Blocked Road Ahead? *Australian Accounting Review*, 11(2), 4–18.
- PwC. (2011). *Investor View: Insights from the Investment Community (Issue 4-Non GAAP Measures)*.
- Richard, P. J., Devinney, T. M., Yip, G. S., & Johnson, G. (2009). Measuring Organizational Performance: Towards Methodological Best Practice. *Journal of Management*, 35(3), 718–804. <https://doi.org/10.1177/0149206308330560>
- Standard Setting Department (HKI of CPA). (2017). Non-IFRS Performance Measures: The Good, Bad and Ugly. *Hong Kong Institute of Certified Public Accountants (Technical Articles)*, ss. 1–2.
- Tangen, S. (2004). Performance Measurement: From Philosophy to Practice. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 53(8), 726–737. <https://doi.org/10.1108/17410400410569134>

Zairi, M. (1994). *Measuring Performance for Business Results*.
<https://doi.org/10.1007/978-94-011-1302-1>

EKLER

EK 1: Pearson Korelasyon Analizi (Bağımlı değişken: TPÖS)

	TPÖS	HAO	TYKÜS	BYKÜS	PD	TV	ÇS	MZ	İY	ÖK
TPÖS	1.0000									
HAO	-0.0191	1.0000								
TYKÜS	0.5095*	-0.0574	1.0000							
BYKÜS	0.3966*	0.0654	0.6766*	1.0000						
PD	0.3565*	-0.3382*	0.4816*	0.4774*	1.0000					
TV	0.3006*	-0.2937*	0.4476*	0.5531*	0.9174*	1.0000				
ÇS	0.3226*	-0.3591*	0.3434*	0.4174*	0.8157*	0.8822*	1.0000			
MZ	0.2483*	0.0478	0.0268	0.0543	0.1672*	0.2623*	0.2698*	1.0000		
İY	0.1427	-0.2192*	0.1620*	0.0379	0.1959*	0.1612*	0.2671*	0.2634*	1.0000	
ÖK	0.1455	0.0232	0.0971	-0.0575	0.2459*	0.0654	-0.0958	-0.1324	-0.1029	1.0000

* Yüzde 5 düzeyinde anlamlıdır.

EK 2: Pearson Korelasyon Analizi (Bağımlı değişken: TAPÖS)

	TAPÖS	HAO	TYKÜS	BYKÜS	İY	MZ	ÇS	PD	TV	ÖK
TAPÖS	1.0000									
HAO	-0.1103	1.0000								
TYKÜS	0.3668*	-0.0574	1.0000							
BYKÜS	0.3811*	0.0654	0.6766*	1.0000						
İY	0.4553*	-0.3382*	0.4816*	0.4774*	1.0000					
MZ	0.4751*	-0.2937*	0.4476*	0.5531*	0.9174*	1.0000				
ÇS	0.5400*	-0.3591*	0.3434*	0.4174*	0.8157*	0.8822*	1.0000			
PD	0.0597	0.0478	0.0268	0.0543	0.1672*	0.2623*	0.2698*	1.0000		
TV	0.0483	-0.2192*	0.1620*	0.0379	0.1959*	0.1612*	0.2671*	0.2634*	1.0000	
ÖK	-0.0809	0.0232	0.0971	-0.0575	0.2459*	0.0654	-0.0958	-0.1324	-0.1029	1.0000

* Yüzde 5 düzeyinde anlamlıdır.

EK 3: Pearson Korelasyon Analizi (Bağımlı değişken: TGPÖS)

	TGPÖS	HAO	TYKÜS	BYKÜS	İY	MZ	ÇS	PD	TV	ÖK
TGPÖS	1.0000									
HAO	0.0614	1.0000								
TYKÜS	0.3818*	-0.0574	1.0000							
BYKÜS	0.2222*	0.0654	0.6766*	1.0000						
İY	0.1113	-0.3382*	0.4816*	0.4774*	1.0000					
MZ	0.0225	-0.2937*	0.4476*	0.5531*	0.9174*	1.0000				
ÇS	0.0005	-0.3591*	0.3434*	0.4174*	0.8157*	0.8822*	1.0000			
PD	0.2793*	0.0478	0.0268	0.0543	0.1672*	0.2623*	0.2698*	1.0000		
TV	0.1496	-0.2192*	0.1620*	0.0379	0.1959*	0.1612*	0.2671*	0.2634*	1.0000	
ÖK	0.2546*	0.0232	0.0971	-0.0575	0.2459*	0.0654	-0.0958	-0.1324	-0.1029	1.0000

* Yüzde 5 düzeyinde anlamlıdır.

EK 4: Çoklu Doğrusal Bağlantı Sonuçları

Model	Bağımsız Değişkenler ve vif Değerleri									Ort. vif değeri
	HAO	TYKÜS	BYKÜS	PD	TV	ÇS	MZ	İY	ÖK	
M1	1.22	1.97	2.08	1.65						1.73
M2	1.20	1.89	2.35		1.72					1.79
M3	1.24	1.88	2.14			1.48				1.69
M4	1.34	2.06	2.30	2.00			1.17	1.20	1.24	1.62
M5	1.31	2.02	2.54		1.99		1.24	1.19	1.11	1.63
M6	1.31	2.02	2.24			1.68	1.20	1.20	1.07	1.53
M7	1.22	1.97	2.08	1.65						1.73
M8	1.20	1.89	2.35		1.72					1.79
M9	1.24	1.88	2.14			1.48				1.69
M10	1.34	2.06	2.30	2.00			1.17	1.20	1.24	1.62
M11	1.31	2.02	2.54		1.99		1.24	1.19	1.11	1.63
M12	1.31	2.02	2.24			1.68	1.20	1.20	1.07	1.53
M13	1.22	1.97	2.08	1.65						1.73
M14	1.20	1.89	2.35		1.72					1.79
M15	1.24	1.88	2.14			1.48				1.69
M16	1.34	2.06	2.30	2.00			1.17	1.20	1.24	1.62
M17	1.31	2.02	2.54		1.99		1.24	1.19	1.11	1.63
M18	1.31	2.02	2.24			1.68	1.20	1.20	1.07	1.53